

Stadsgezichten

Regelmatig verschijnen haar portretjes en observaties op de achterpagina van de Monica Metz bij de verschijning van haar tweede bundel: 'Er gebeurt iets, dat maakt indruk op me, en dat wil ik vasthouden. Dus schrijf ik erover. Op een haast filmische manier. Zo neem ik het waar, en zo wil ik het ook houden.'

Stijn Aerden

Scène op een terras. Drie luidruchtige jongens strijken neer aan een tafeltje, bestellen bier, leggen hun voeten op stoelen en praten druk door elkaar. Een tafel verderop zit een jonge moeder. Als er gehuil opklinkt uit haar kinderwagen, legt ze haar boek neer, knoopt haar blouse los en legt het kind aan de borst. Het gesprek aan de tafel ernaast verstomt. Drie jongens slaan verlegen hun ogen neer.

"Als ik zo'n tafereeltje zie," zegt de schrijfster, "ontroert dat me. Al die verhalen over de jeugd die steeds meer aan seks en geweld gewend raakt. Je vraagt je af: is dat zo? Blijkbaar niet. Drie opgeschoten pubers worden geconfronteerd met onverwacht bloot – zullen we het zo maar even noemen – en kleuren rood tot in hun kruin. Nog even *shy* als vroeger. Ja, dat vind ik ontroerend."

Monica Metz (1941) schrijft met enige regelmaat voor de achterpagina van NRC Handelsblad – observaties, schetsjes uit het dagelijks leven – en vorige week verscheen haar tweede bundel verhalen *Het hart van de stad*.

Een opgewekte vrouw met een uilenbril, die je overal had kunnen verwachten – als operatiezuster in een ziekenhuis, directrice in een bibliotheek of achter de toonbank van een snoepwinkel – maar die je niet direct associeert met het soort Carmiggelt-achtige waarnemingen, zoals je die in *Het hart van de stad* terugvindt.

"Ach," zegt ze, terwijl ze in haar lange witte regenjas langs de Amstel voortstapt, "de term 'schrijver' maakt me ook altijd wat giechelg. Zo zie ik mezelf in ieder geval niet. Zo gaan anderen je zien." En hoe ze zich dan wel ziet? "Als Monica."

En wie is Monica? Een neerlandica die sinds ze is gaan schrijven, rond haar veertigste, steeds minder leest, en plezier put uit het beschrijven van dingen waar ze tegenaan loopt. Een talent dat ze naar eigen zeggen van haar moeder heeft. "Die kon haarscherpe portretjes van mensen maken." Voor huiselijke kring weliswaar, verder dan stenciljes kwam het niet,

maar toch heeft ze zelf pas na haar moeders overlijden – "uit een raar gevoel, van twee mensen binnen een gezin die schrijven, dat hoort niet" – de pen durven oppakken.

Leg je verhaaltjes eens voor aan een serieuze schrijver, dat was het eerste advies uit haar omgeving. Adriaan Morrien bijvoorbeeld, die zou streng maar rechtvaardig zijn in z'n oordeel.

"Ik heb hem gebeld en hem een paar van mijn stukjes toegestuurd," zegt ze. "Een jaar of zeven geleden was dat. En die heeft dat buitengewoon minutieus gelezen. Ik had iets geschreven over een portiek waar een junk allerlei rommel had achterlaten, onder andere afgebrande lucifers. Daar belde hij me speciaal over terug. Hij had erover nagedacht en vroeg zich af of ik niet 'afgestreken' lucifers bedoelde. En later belde hij met de mededeling dat hij een van de stukjes naar de NRC had gestuurd. Met een aanbeveling."

Scène op een kermis. Een Japans meisje van hooguit tien – pony waterpas, wenkbrauwen als een liniaalje – zit in een botsautootje. Ze behoort tot de zeldzame groep bezoekers die de rit zonder een ander te raken wil uitrijden en die de sierlijkste banen beschrijft, van golfpatronen tot bloemmotieven. Dan gaat de bel en blijft ze roerloos in haar wagentje zitten wachten op de volgende ronde.

"Ik ben in ieder geval niet iemand die bewust observeert," zegt de schrijfster. "Het is niet zo dat ik de voordeur achter me dichttrek met het idee: nu ga ik een onderwerp zoeken. Er gebeurt iets, dat maakt indruk op me, en dat wil ik vast-

houden. Dus schrijf ik erover. Op een haast filmische manier. Zo neem ik het waar, en zo wil ik het ook houden.

"Je ziet natuurlijk de dingen die je interesseert," zegt ze. "Ik let bijvoorbeeld niet op auto's, maar weet precies onder welke bank een paardebloem bloeit."

Metz is een Rotterdamse. Toch lijkt ze stilaan de wandelende archivaris van de hoofdstad te worden. "Ik hou ook van Rotterdam," zegt ze, "maar daar ben ik geboren. Daar kijk ik anders tegen de dingen aan: herkenkend. Alsof ik door mijn oude huis loop. In Amsterdam kan ik nog steeds met gepaste afstand genieten, ook al woon ik er al zeventien jaar."

Toch zou ze haar schetsjes niet specifiek Amsterdams willen noemen. "Ik gebruik zelden de namen van straten, of herkenningspunten," zegt ze, "en dat is met opzet. Het gaat om de gedragingen van mensen in een stad. Dat zou net zo goed Leeuwarden of Middelburg kunnen zijn."

Wandelen, rustig staan kijken naar een bruidspaar dat in een Fiat Panda, met een

tulen strik op motorkap, het plein van de Stopera af draait, daarover denken. Maar allemaal wel in haar tempo. Het werken in opdracht en met een deadline vindt ze verschrikkelijk. "Dat doe ik ook niet meer. Alsof je als een kip voor een rijdende auto uit rent. Honderd-en-één ontwerpjes maak je en uiteindelijk creëer je een soort draak en begrijp je pas nadat je het hebt ingeleverd, hoe het wél moest."

Scène in een supermarkt. Een zwerver stopt de zakken vol van zijn extreem ophollende jas, wat hem een beetje het figuur van een duikelaartje geeft. Aan de kassa rekent hij drie blikjes cola af. De jongen achter de kassa wisselt een blik van verstandhouding met de bewaker die iets verderop staat. Laatste zin: "Samen kijken de mannen hoe de jongen met de volgepropte jas naar buiten loopt."

"Ja, zwervers trekken mij aan," zegt de schrijfster. "Ik vind het zo bizar, mensen die op de stoep half liggen te vergaan, en waar je met z'n allen overheen stapt alsof ze er niet zijn. Ik heb zelf een tijd gezwor-

ven, althans geen vast adres gehad, en misschien heeft mijn gevoeligheid daarmee te maken. In ieder geval kijk ik er niet tegenaan als een vreemd fenomeen. Het beroerde is: het is er eigenlijk hoe langer hoe meer bij gaan horen. Toen ik hier zeventien jaar geleden kwam wonen, waren er twee. Die scharrelden wat rond op de Zeedijk. Maar nu zijn het er heel veel geworden.

"Het zijn die stukjes, over dood en ellende, die het meest de aandacht trekken, dat merk ik wel. Meer dan de observatie van een regenbui in ieder geval. Maar het is niet zo dat ik constant over de zelfkant schrijf. Dat kun je echt niet zeggen."

Scène in de gracht. Daar zwemt moeder Seend met dertien kleintjes, die zo dicht bijeen drijven dat het lijkt alsof ze met een elastiekje bij elkaar gehouden worden. Een ruzie tussen de moeder en een woord loopt uit op een paring, waarbij de eerste hartverscheurend kwakend kopje onder gaat. Daarna klimt ze op het droge en begint langdurig haar borst- en nekveren in orde te brengen. Dertien kleine eendjes dobberen langs een woonboot, waarop een reiger staat – zo stil dat hij pas opvalt als hij in beweging komt en achter elkaar drie eendjes uit het water hapt.

"Rauw, daar in de sloot, hè?" constateert de schrijfster. "Nee, daar is niks vriendelijks aan. Al die woorden in de gracht zijn overseks, heb ik me laten vertellen. En zo'n tafereeltje, ja, daar sta je dan met z'n allen naar te kijken, op een zonnige middag, al die ongehuwde of gescheiden moeders en vaders hier uit de buurt. Schattig, lente, kijk eens wat leuk. Hap. Weg. Dat is de realiteit." Op de vraag of we hier nog een metaforisch mens-of-wereldbeeld in moeten zien, hoeft ze niet lang na te denken. "Oh, ik maak me geen enkele illusie als we het over de mensheid hebben. Dankzij goeie omstandigheden hoeven we elkaar het brood niet uit de mond te stoten, maar ik durf niet te denken hoe het er anders uit zou zien. Je leest wel eens in een contactadvertentie hoe iemand zichzelf als 'zachtaardig en vriendelijk' aanprijst. Dat is pas gevaarlijk, denk ik dan, zo weinig zelfkennis. Ik weet niet hoe zachtaardig en vriendelijk zo iemand zich gedraagt in tijden van crisis. En waarschijnlijk weet die persoon dat zelf ook niet." Ze lacht. "Ja, in mijn hart ben ik een behoorlijk somber mens, hoor."